

Datum
2023-11-15Dnr
127/2023Ert datum
2023-06-27Er beteckning
A2023/00885Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se
a.ias@regeringskansliet.se

Etablering för fler – jämställda möjligheter till integration

IFAU har läst delbetänkandet med utgångspunkt i vårt uppdrag att bland annat följa upp och utvärdera den arbetsmarknadspolitiska verksamheten samt genomföra studier av arbetsmarknadens funktionssätt.

Sammanfattning

IFAU ser överlag positivt på utredningens förslag.

- IFAU håller med om att det är rimligt att utöka målgruppen för etableringsinsatser till att även omfatta anhöriginvandrare som inte kommer från EU/EES-området, då det möjligen främjar arbetsmarknadsetableringen bland utrikes födda kvinnor (s. 201).
- IFAU delar uppfattningen att individanpassningar och parallella insatser troligen kommer att gynna arbetsmarknadsetableringen (s. 294).
- IFAU instämmer i utredningens förslag att kommunerna ska vara skyldiga att hålla sig informerade om vilka nyanlända som bor i kommunen (s. 258).
- IFAU delar uppfattningen att det inte alltid är meningsfullt att hänvisa nyanlända med kort utbildning till utbildningsprogram som de inte bedöms kunna slutföra (s. 284).
- IFAU håller med om utredningens bedömning att Arbetsförmedlingen behöver säkerställa att det finns resurser för samverkan (s. 316).
- IFAU anser att implementeringen av förslagen bör ske på ett sätt som gör att det i så stor utsträckning som möjligt går att mäta effekter. Det bör komplettera utredningens förslag att ge Statskontoret i uppdrag att följa informationsspridning samt om (den nya) målgruppen tar del av insatser (s. 240).

Diskussion

Utvidgad målgrupp och ett mer individualiserat, flexibelt och effektivt etableringsprogram

IFAU anser att det är rimligt att utöka målgruppen för etableringsinsatser. I ett läge när färre människor söker och beviljas uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov hjälper det inte att bara rikta sig mot skyddsbehövande om målet är att arbetskraftsdeltagandet bland utomeuropeiskt födda kvinnor ska öka.

IFAU håller med om att arbetsmarknadsetableringen troligen kan påskyndas genom parallella insatser (s. 294). För att ge rätt insatser kan en utökad kartläggning behövas, men det gäller inte nödvändigtvis alla nyanlända. Notera att målgruppens närhet till arbetsmarknaden varierar, vilket gör att det inte är säkert att alla behöver en fördjupad kartläggning. Högutbildade nyanlända finner exempelvis arbete snabbare än andra även i dagsläget utan en utökad kartläggning. Det är viktigt att utvärdera om en utökad kartlägnings potentiella fördelar överstiger kostnaderna.

Även en större individanpassning kan gynna arbetsmarknadsetableringen. IFAU delar utredningens uppfattning att det inte alltid är meningsfullt att hänvisa nyanlända med kort utbildning till utbildningsprogram om de inte bedöms kunna slutföra dem (s. 284).

Olika myndigheter och kommunernas ansvar

Det är viktigt att olika myndigheter och kommuners ansvarsområden tydliggörs och att uppgiftsskyldigheter mellan myndigheter underlättas (Avsnitt 8). Kommunernas ansvar inom arbetsmarknadspolitiken är oklart. Lagstiftning som tydliggör ansvaret är därför önskvärt. För att aktivt kunna nå, erbjuda och motivera deltagande i sfi och samhällsorientering (s. 258).

IFAU håller med om utredningens bedömning att Arbetsförmedlingen behöver säkerställa att det finns resurser för samverkan (s. 316). Det gäller särskilt på lokal nivå, då det ökar sannolikheten att nyanlända får ta del av de insatser som bedöms lämpliga, exempelvis inom utbildningsplikten.

Uppföljning av reformen

Utredningen föreslår att man bör följa upp om berörda myndigheter når ut med information till den utvidgade målgruppen och hur många i den utvidgade målgruppen som påbörjar etableringsprogrammet (s. 240). Det är inte ointressant, men en viktigare fråga är om förändringarna verkligen ökar arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningen.

Möjligheten att utvärdera effekten av en reform beror på hur reformen genomförs. Det är svårt att isolera effekten av en enskild åtgärd när flera förändringar införs samtidigt eller i tät följd. För att kunna bedöma effekten av en åtgärd måste det också finnas en rimlig möjlighet att uppskatta vad som hade hänt om åtgärden inte införts. IFAU har tre (preliminära) förslag för att underlätta utvärdering:

Datum
2023-11-15

Dnr
127/2023

En gemensam datumgräns.

Utredningens förslag är att författningsändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2025 men att den nya bestämmelsen om utvidgad målgrupp i etableringslagen ska tillämpas på nyanlända som har beviljats uppehållstillstånd eller uppehållskort efter utgången av december 2023 (s. 329). Samma datumgräns för författningsändringar och vilka i den utökade målgruppen det ska tillämpas på ger en tydligare jämförelsegrupp. Bakgrunden till vårt förslag om en skarp datumgräns är risken för inläsningseffekter. Individer i den utökade målgruppen kan avstå från att söka arbete 2024 i väntan på programstart 2025. Det skulle komplicera utvärderingen. För att möjliggöra en bättre utvärdering föreslår IFAU därför en gemensam datumgräns för författningsändringarna och vilka nyanlända det ska tillämpas på.

Alternativa strategier för informationsspridning.

Ett alternativ kan vara att variera den information som skickas ut till dem som är berättigade att delta i reformen. Då kan myndigheterna undersöka hur väl de når ut, samt vilken påverkan informationen har på deltagandet. Om deltagandet ökar till följd av informationen skulle det möjliggöra en senare utvärdering av effekterna av etableringsprogrammet för den utvidgade målgruppen.

Utvärdering av utökad kartläggning

Trots Arbetsförmedlingens tidigare erfarenhet av utökad kartläggning är det osäkert om myndigheten kan säkerställa hög kvalitet för alla om reformen genomförs (för) snabbt och på alla kontor samtidigt. Genom att införa reformen strukturerat, kanske genom randomisering, ökar möjligheterna för en noggrann kartläggning för dem som omfattas av den. Ett kontrollerat införande på det här sättet gör en utvärdering av reformens effekter möjlig och ger insikter om utökad kartläggning bör användas på alla grupper, oavsett närhet till arbetsmarknaden.

I detta ärende har generaldirektören Maria Hemström Hemmingsson beslutat. Senior utredare Ulrika Vikman har varit föredragande.

Maria Hemström Hemmingsson